

ضرورت بسط علوم انسانی اسلامی و کاربردی شدن آن

برگزاری چهار دوره از کنگره علوم انسانی اسلامی، سبب شده که جریان فعالی در حوزه تحول علوم انسانی با رویکرد اسلامی در کشور ترویج پیدا کند و عملاً بستر علمی نوپا فراهم شود.

برگزاری چهار دوره از کنگره علوم انسانی اسلامی، سبب شده که جریان فعالی در حوزه تحول علوم انسانی با رویکرد اسلامی در کشور ترویج پیدا کند و عملاً بستر علمی نوپا فراهم شود.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: طرح تاسیس و بسط علوم انسانی اسلامی در ایران ناشی از یک خلا معرفتی در این حوزه محسوب می شود. این خلا از آنچه عدم انطباق این علوم با مفاهیم و اجزای آن در غرب خوانده می شود و از سوئی با زبان، فرهنگ، تمدن و آیین جامعه ایران در تبیین است، تعریف و تبیین شده است. اگرچه درباره نحوه بومی سازی یا اسلامی سازی علوم انسانی در ایران اتفاق نظری وجود ندارد و برداشت های متنوع و متکثری از این موضوع وجود دارد؛ این رویکرد با موافقان و منتقدانی روبه رو است و عمده استدلال منتقدان بر این اصل استوار است که اصل ترویج و بسط علوم انسانی اسلامی به معنای تعطیل کردن علوم انسانی در مراکز علمی است و آنها از این زاویه ورود می کنند که باید از افراط و تفریط در این مسئله دوری کرد. از طرفی موافقان معتقدند که مطالعه و بررسی مقتضیات جامعه، هنجارها، ناهنجاری ها، رفتارها و تطبیق علوم انسانی بر اساس نیاز فرهنگ جامعه می باشد که برای رسیدن به این هدف ابتدا باید الگوی مشخصی از تحول داشته باشیم و بر اساس آن الگو پیش برویم و معنای اسلامی علوم انسانی؛ بازتعریف تئوری های علوم انسانی با استفاده از مبانی و جهان بینی اسلامی است و از آنجا که علوم انسانی فعلی بر اساس مبانی و تفکرات اومانیستی، سکولار و نسبی گرایی ناشی از جهان بینی غرب و در راستای نیازهای انسان غربی طراحی شده لزوم بومی سازی علوم انسانی و کاربردی شدن آن بیش از پیش یک ضرورت محسوب می شود.

رسالت بازننگری در محتوای علوم انسانی

بازنگری در مضمون و ماهیت علوم انسانی یکی از کارهایی است که در راستای بومی سازی علوم انسانی مطرح می شود. بر این مبنا موج تازه اسلامی سازی علوم انسانی به راه افتاده و تاکنون دهها مجلد کتاب و صدها مقاله علمی پژوهشی و چهار کنگره علمی و پژوهشی در این زمینه منتشر و برگزار شده است.

برگزاری چهار دوره از کنگره علوم انسانی اسلامی، سبب شده که جریان فعالی در حوزه تحول علوم انسانی با رویکرد اسلامی در کشور ترویج پیدا کند و عملاً بستر علمی نوپا فراهم شود. این نوپایی در بخش های مختلف نمود پیدا می کند؛ در راستای تعریفی روشن، مستدل و قابل دفاع از علوم انسانی اسلامی مبتنی بر مبانی دین و آموزه های اسلام.

در کنگره های پیشین سعی شده که با به کارگیری کمیته ها و کمیسیون های تخصصی این مسیر را با تحولی شگرف روبه رو کنند. کنگره علوم انسانی اسلامی که به نوعی جریان مدافع علم اسلامی را مجهز به سلاح انگیزه در این مسیر کرده است اما به گفته اصحاب اندیشه دارای عده و عده ی کمتری است و در این مسیر پرتلاطم و پر معارض لازم است بر انسجام و اتحاد نظری و عملی تأکید بیشتری شود. نوآوری در علوم انسانی اسلامی که در راستای کاربردی سازی در این زمینه است، به عنوان سیاستی جدی در این مسیر تعریف و تبیین شده است.

پنجمین کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی و افق های پیش رو

آنگونه که دبیر پنجمین کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی مطرح کرده، تاکنون ۶۳۵ چکیده مقاله و ۴۰۰ مقاله برای این کنگره دریافت و به تایید داوران رسیده است. این مقالات که به سه زبان فارسی، انگلیسی و عربی در اختیار مخاطبان قرار خواهد گرفت، در واقع تحولی شگرف در بنیان های این علوم نوپا محسوب می شود. مکانیسم های تحول در زمینه توسعه علوم انسانی اسلامی در کنگره آتی به صورتی گسترده سازمان دهی شده است؛ ایجاد کتابخانه تخصصی دیجیتال علوم انسانی اسلامی همزمان با برگزاری این کنگره یکی از آنهاست. این کتابخانه توسط مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم انسانی راه اندازی می شود و منابع این کتابخانه به تدریج کامل می شوند.

با توجه به کمبودهای محسوس در علوم انسانی و اسلامی، در کنگره آتی تأکید زیادی بر این نقصان شده و سعی شده

که این فقدان را با تکیه بر پژوهش های گروهی با هدف نوآوری جبران شود. مشارکت ده ها مرکز تحقیقی دانشگاهی و حوزوی در انجام این مهم و ایجاد فرصت های جدی و به کارگیری نخبگان علمی جوان در جهت دست یابی به نوآوری های بزرگ علوم انسانی اسلامی، از جمله سیاست هایی است که در این کنگره تبیین شده است.

فرایند گفتمان سازی و جریان سازی در فضای علمی ذیل تحول علوم انسانی اسلامی در این راستا که اذهان عمومی کشور را تحت تاثیر قرار دهد را می توان جزو دستاوردهای علمی در بستر گفتمان انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ارزیابی کرد. مروجان این عرصه تاکید دارند که هر نهاد و سازمانی بر حسب وظیفه ای که بر عهده دارد به شخصیت ها، رویکرد ها و موضوعات علمی در این زمینه توجه در خور توجهی نشان دهد.

پنجمین کنگره علوم انسانی اسلامی آخرین یافته های علمی و پژوهشی را به محک علوم نوین قرار می دهد. از این جهت است که در این فرآیند هم تاکید بر یافته های جدید علمی شده و هم رویکرد جوان گرایی محققان و پژوهشگران مد نظر دست اندرکاران و بانیان برگزاری کنگره قرار گرفته است.

تاکید بر مکانیسم هایی که بر نوگرایی پهلو می زند، دلایل و براهین مشخصی دارد؛ با توجه به صف کشی منتقدان علوم انسانی اسلامی، این راهبرد مد نظر برگزارکنندگان کنگره قرار گرفته چراکه با رویکردها، روش ها و دست یابی به آخرین متدهای علمی و عملی می توان چشم انداز و آینده این جریان نوپا را روشن نگه داشت. در بعد علمی کنگره سعی بر این است که با به کار گرفتن مراکز حوزوی، دانشگاهی و تحقیقاتی فرآیند پیش رونده این علم نوپا را تسریع بخشید. در بعد عملی هم اقدامات موثری صورت گرفته است که بسیار حائز اهمیت است؛ ایجاد و تاسیس کمیته های تخصصی که به نوعی یک تقسیم کار علمی محسوب می شود را باید در این راستا ارزیابی کرد.

چینش و تقسیم کار کنگره پنجم به لحاظ ساختاری و محتوایی، نوید افق و دورنمایی روشن از آن را می دهد. فرآیندی که هم می تواند روحیه اثربخشی برای محققان و پژوهشگران جوان باشد و هم پاسخی تلویحی به ناقدان این علم نوپا باشد. ضمن اینکه ترسیم چشم اندازی علمی از کنگره علوم انسانی اسلامی می تواند بنیان های علم نوپای انسانی و اسلامی را محکم کند و راه را برای پیشرفت تمدن بزرگ اسلامی هموار کند.